

NYILATKOZAT

a kényszerűen kórházban rekedt csecsemők és kisgyermekek helyzetének gyermekközpontú rendezéséről

Az első évek örökké tartanak! A kutatások szerint a gyermekek jóllétét a gyermekkor első néhány éve, a gondozás és nevelés minősége határozza meg. Nagyon gyors és komplex folyamat játszódik le a csecsemők és kisgyermekek fejlődése során ezekben az években, a fizikai, kognitív és érzelmi kompetenciák a környezettel kölcsönhatásban fejlődnek, ezért döntő fontosságú hogy a családi, családi környezetben megkapják-e a személyes törődést, figyelmet, szükségleteiket megfelelően kielégítik-e. Szakmai egyetértés van mára abban, hogy a kisgyermekeknek szoros fizikai és érzelmi kapcsolatra van szükségük az elsődleges gondozóikkal annak érdekében, hogy biztonságos kötődésük, optimális fejlődésük biztosítható legyen. A kórházi ágyban, magára hagyott kisgyermek azt tanulja meg, hogy nem fontosak az érzései, szükségletei, egy idő múlva már nem sír, nem érez, és mások érzéseire se tud reagálni megfelelően. A **korai hospitalizáció**, elhagyatottság, a kötődés hiánya jelentősen befolyásolja a későbbi fejlődési lehetőségeket, életkilátásokat, s marandandó károsodást okoz.

Két év alatt, 2025-re a becslések szerint **megháromszorozódott** a kórházban maradt kisgyermekek ismertté vált száma (jelenleg 353 fő). A Gyermekjogi Civil Koalíció (a továbbiakban: Koalíció) már a 2023. novemberi nyilatkozatában – amelyben egyébként még „csak” 50-100 kórházban hagyott csecsemőről volt tudomása – jelezte a 12 éven aluli gyermekek, de különösen a kisgyermekek kirívóan elnehezedett családban tartását, nevelőszülői elhelyezését és örökbeadását. Már ekkor is azért rekedt ilyen sok csecsemő a kórházakban, mert az alapellátás hiányosságai, a tényleges családsegítés elmaradása nem tette lehetővé a vérszerinti családban nevelkedésüket, míg a gyermekvédelmi szakellátás nevelőszülői férőhely hiányában nem tudott számukra gondozási helyet biztosítani, az örökbefogadások elhúzódása pedig a túlterhelt gyámhatósági munkának volt köszönhető. Ez a gyakorlat több ponton is ellentmond az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének és a gyermekvédelmi törvénynek.¹

Az **ENSZ Gyermekjogi Bizottsága** 2020-ban, Magyarország hatodik időszakos jelentésére vonatkozó észrevétele szerint: „[...] Kezelje prioritásként a családok szociális védelmi intézkedéseit annak megakadályozása érdekében, hogy a gyermekek, különösen a 3 év alatti kisgyermekek alternatív ellátásba kerüljenek.” 2024-ben a gyermekvédelmi rendszerbe bekerülők között azonban a legnagyobb arányban az egészen kicsi, 0-12 hónapos csecsemők voltak (980 fő). A gyermekvédelmi rendszerben gondozott gyermekek száma mára már elérte a 21212 főt, közülük még mindig csak 14169-en éltek nevelőszülőnél. 2010-től (1459 fő) 2023 végéig (2856 fő) kétszeresére nőtt a szakellátásban lévő 3 éven aluli kisgyermekek száma, s közülük is mintegy 200 csecsemő élt gyermekotthonban, a kórházban rekedt csecsemők és kisgyermekek számán felül.

¹ A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997.évi XXXI. törvény

A Koalíció már több mint egy éve - a 2024. október 18-án kelt levelében - eredménytelenül kérte az **alapvető jogok biztosát**, hogy a mintegy háromszáz, kényszerűen kórházakban ellátott csecsemő és kisgyermek helyzetét soron kívüli vizsgálat keretében tekintse át, és tegyen javaslatokat az ágazat irányítói felé az emberileg, szakmailag és jogilag is erősen aggályos helyzet gyermekjogi, gyermekközpontú szabályozására, és az elvárható gyakorlatra. Nem ismert, hogy milyen eredménnyel járt a hivatalból elrendelt vizsgálat, lezárult-e már, de az érintett csecsemők helyzete nem tűr halasztást, azonnali megnyugtató és szakmailag megfelelő rendezést kíván.

2025 januárjára már többszáz csecsemő és kisgyermek rekedt a kórházakban hosszú hónapokra, s maradt számukra a várakozás addig, amíg fel nem szabadul egy-egy hely nevelőszülőknél vagy egy különleges gyermekotthonban, illetve amíg - a feltételek fennállása esetén - sor nem kerül örökbefogadásukra. Az indokolatlanul kórházban gondozott csecsemők és kisgyermek helyzetük ez év végére tovább romlott, amikor az Országos Kórházi Főigazgatóság nyilvántartása szerint 353-ra nőtt a számuk.

Az okok között **szociális, egészségügyi, gyermekvédelmi vagy egyéb problémák** állnak fent, amik miatt a szülők nem tudják vagy nem akarják hazavinni az újszülött vagy idősebb kisgyermeküket, vagy nem engedik meg nekik, hogy hazavigyék őket. A csecsemők és kisgyermek elhelyezését a **legalább kétezer hiányzó nevelőszülő** is nehezíti, az idősebb gyermekek kihelyezése is akadályozott emiatt. **Kutatásokat, elemzéseket indokolt elvégezni** arról, hogy milyen szempontok alapján döntenek a család alkalmatlanságáról, és milyen segítséget kapnak a szülők annak érdekében, hogy a kisgyermek haza kerülhessenek. **Szakmai tanácsadó testület felállítását** javasoljuk annak érdekében, hogy a kórházban rekedt valamennyi kisgyermek tekintetében a szükséges felmérések és elemzések, egyéni gondozási javaslatok készüljenek el, akár a gyermekvédelmi nevelőszülői rendszer és az örökbefogadás koordinációjáért felelős miniszterelnöki biztos vezetésével.

A következő kérdések megválaszolása elengedhetetlen ahhoz, hogy minden kisgyermek helyzetét úgy lehessen rendezni, hogy az személyre szabottan, a gyermek legfőbb érdekeit szolgálja:

- Milyen szakmai protokoll, felmérés és dokumentáció alapján kerülnek be és maradnak a kórházakban az érintett kisgyermek?
- Hány érintett gyermek van jogi státusz tekintetében ideiglenes elhelyezésben, nevelésbe vételben, vagy örökbeadhatóként nyilvántartva az egyes kórházakban?
- Hogyan motiválhatók és segíthetők a szülők, hogy rendszeresen látogassák a csecsemőket és kisgyermeküket, és mi az oka annak, ha nem látogatják őket?
- Melyek azok az okok és családi körülmények, amelyek ismeretében a védőnők már a várandósság alatt jelzik, hogy nem támogatják az újszülöttek hazavitelét, nemegyszer az alapellátásban dolgozó szakemberek tiltakozása ellenére?
- Milyen körülmény akadályozza örökbefogadásukat vagy nevelőszülőhöz történő elhelyezésüket?
- Milyen szerepet játszik a szegénység, lakhatási probléma, illetve az előítélet, sztereotíp megítélés abban, hogy a gyermekek nem mehetnek haza?
- A jelenleg működő különleges gyermekotthonokban, lakásotthonokban milyen ellátások, szolgáltatások állnak rendelkezésre a gyermekek számára, különös tekintettel a 3 év alatti gyermekekre?

Az átfogó és alapos vizsgálat, a gyermekek és családjaik körülményeinek, szükségleteinek és a rendelkezésre álló vagy hiányzó ellátások, szolgáltatások felmérése, elemzése, egyénre

szabottan segíthet csak abban, hogy a kialakult súlyos krízis megoldható legyen, és hosszútávú, megnyugtató megoldások szülessenek, ahogyan erre a Koalíció már több alkalommal felhívta a döntéshozók figyelmét.

A gyermekvédelmi törvény nevesíti a „**válsághelyzetben lévő anyát**”, és azokat a szolgálatokat is, amelyeknek jogszabályban foglalt kötelessége a nehéz, válságos élethelyzetben lévő édesanyákat, családtagokat különféle intézkedésekkel, szolgáltatásokkal, ellátásokkal, tanácsokkal segíteni. A krízishelyzetben lévő anyák és családjaik azonban ennek ellenére többnyire nem ismerik, hogy milyen ellátások, szolgáltatások illetik meg őket, illetve milyen feltételei vannak a nyílt vagy a titkos örökbefogadásnak. A szükséges és a törvényben rögzített szolgáltatások, ellátások és ezekhez szükséges szakemberek a települések jelentős részén nem állnak rendelkezésre, így válsághelyzetben sem tudnak segítséget nyújtani.

A kórházban rekedt csecsemők és kisgyermekek szülei vélhetően hosszabb távon is krízishelyzetben maradnak a megfelelő támogatások, ellátások hiányában, tovább csökkentve a hazagondozás esélyét. Ugyanakkor azt is látni kell, hogy a nevelőszülők és a gyermekeket gondozó gyermekotthonok ugyanezeket az elérhető szolgáltatásokat vehetik igénybe, illetve nem juthatnak hozzá számos szolgáltatáshoz, így ezek hiányában a gyermekvédelmi szakellátásban élő gyermekek ugyancsak ellátatlanok maradnak.

Évtizedek óta ismert tény, hogy a jogszabályi tiltás ellenére, a nevelésbe vett gyermekek legalább egyharmada elsődlegesen a családja anyagi helyzete és/vagy a helyi ellátások hiánya, elégtelensége miatt él gyermekvédelmi gondoskodásban², s a kutatások szerint a kizárólag szegénységük miatt családjuktól elszakítottak jelentős része vélhetően roma gyermek³. Nem ismert, hogy hány olyan kisgyermek kényszerült kórházban nevelkedni, akit kizárólag a családja szegénysége miatt nem engedtek haza az édesanyjával, és az sem, hogy a roma gyermekekkel szembeni rendszerszintű diszkrimináció közrejátszik-e ebben.

A csecsemők esetében olyan személyre szóló gondozásra lenne szükség, amit ténylegesen csak egy család vagy egy jól felkészült, kis gyermekszámmal dolgozó nevelőszülői család tudna megadni. A kórháznak nem feladata “babaotthonokat” működtetni, és akár egy éven keresztül gondoskodni a csecsemőkről, és nem is képes ezt a feladatot ellátni, miközben a gyermekek a bent tartózkodásuk idején nem kapják meg a gyermekvédelmi törvényben előírt ellátásokat, fejlesztéseket és azt az érzelmi kapcsolódást, szeretetet, amire minden kisbabának szüksége van a természetes, egészséges kötődés kialakulásához. A kórházi körülmények nem tudják helyettesíteni a csecsemők családban történő nevelését, gondozását, és a hospitalizációs ártalom, a testi, lelki, érzelmi károsodás már kimutatható a gyermekek pár hónapos kórházi gondozása során is.

A kórházban gondozott csecsemőket és kisgyermekeket érintő társadalmi problémát önmagában a **titkos örökbefogadhatóság** újabb - ámde erősen aggályos - jogi lehetősége⁴ sem oldja meg, hiszen nem találnak valamennyi gyermeknek örökbefogadó családot, illetve további csecsemők, kisgyermekek maradhatnak és kerülhetnek a kórházakba, miközben alapvető jogaik súlyosan és elhúzódóan sérülnek.

²Lásd az Alapvető Jogok Biztosának AJB-2026/2017. számú jelentését:

<https://www.ajbh.hu/documents/10180/2602747/Jelent%C3%A9s+egy+anyagi+okb%C3%B3l+gyermekv%C3%A9delmi+szakell%C3%A1t%C3%A1sba+ker%C3%BCl%C3%A9s+vizsg%C3%A1lat%C3%A1r%C3%B3l+2026+2017.pdf/5de6d64a-83bb-ae08-3d5f-69fb69ea106b?version=1.0&t=1513085027364>

³ Darvas Ágnes, Farkas Zsombor, Kende Ágnes, Vígh Katalin: Roma gyerekek a szakellátásban, Gyermekjólét és gyermekvédelem Nógrád megyében, In: Esély, 2016/4.: https://www.esely.org/kiadvanyok/2016_4/2016-4_3-1_Darvas-Farkas-Kende-Vigh_Roma_gyerekek.pdf

⁴ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 4:127.§ (1) bekezdését, ami szerint nincs szükség az örökbefogadáshoz annak a szülőnek a hozzájárulására, aki gyermekét közvetlenül a gyermek születését követően az egészségügyi intézményben hagyja és hat héten belül ő vagy a gyermek más hozzátartozója a gyermekért nem jelentkezik, illetve ilyen irányú nyilatkozatot sem tesz a zárójelentés kiadását követő hat héten belül.

A kialakult súlyos helyzetet csak a jelenleg is hatályos jogszabályok betartása és betartatása oldhatja meg, figyelembe véve azokat a szükséges változtatásokat, amelyek támogatják a jogi és szakmai szabályozás alkalmazhatóságát. Így a **vér szerinti családok komplex támogatása** mellett a **nevelőszülői ellátás** bővítéséhez az anyagi támogatás jelentős emelésén kívül szükség van **krízisnevelőszülőkre**, továbbá megfelelő, magas színvonalú szakmai támogatásra, az ellátások és szolgáltatások elérhető bővítésére minden nevelőszülői család számára. A nevelőszülői GYED igénybevételeinek reformja, az egyévesnél idősebb gyermekek bölcsődei elhelyezésének lehetősége szintén jelentősen segítené a férőhelyek biztosítását, illetve bővítését.

A Koalíció kiemelten fontosnak tartja a nevelőszülői hálózat erősítését és bővítését a feltételek megfelelő biztosítása mellett, ideértve a felkészítést, kiválasztást, megfelelő anyagi és szakmai támogatás és ellátás biztosítását, olyan településeken, ahol adottak a megfelelő szolgáltatások a gyermekek megfelelő gondozása és fejlesztése miatt. A nevelőszülői létszám növelése érdekében a Kormány indítson - valamennyi nevelőszülői hálózat bevonásával - országosan összehangolt kampányt, különösen a csecsemők ellátását vállaló nevelőszülők toborzására. A toborzás a média segítségével az ország minden területére jusson el.

A fennálló krízishelyzetre tekintettel már most látható, hogy a korábban elkezdődött **intézményi visszarendeződés folyamata felgyorsul**, ami teljes mértékben ellentétes a nemzetközi és a hazai szabályozással, a gyermek érdekeivel. A visszarendeződés lehetőségét erősítette meg Pintér Sándor miniszter 2025 novemberi meghallgatásán tett azon kijelentése is, amely szerint a “kórházban hagyott csecsemők ügyét úgy fogják megoldani, hogy újabb csecsemőgondozó intézeteket hoznak létre. December 31-ig kettőt, 2026 első negyedévében egyet, az első félévben még egyet.”⁵

A Koalíció leszögezi: a csecsemőotthonok nem adnak valós, a gyermekek legfőbb érdekeiben álló megoldást a jelenlegi helyzetre, és ugyanakkor a gyermekvédelmi törvényt megelőző, gyermeki jogokat sértő időszakot hozzák vissza!

A vér szerinti család komplex támogatása, a gyermekjóléti alapellátás és a nevelőszülői hálózat fejlesztése, az örökbefogadás gyorsítása nélkül nem adhatunk érdemi megoldást a kialakult krízishelyzet kezelésére. A kórházban rekedt csecsemők számára családpótló ellátást nyújtó - a gyermekvédelmi törvény szerinti - különleges gyermekotthon, vagy a gyermekotthon különleges csoportja a gyermekjogok, a gyermek legfőbb érdekei szempontjából aggályos, kényszerű szükségmegoldás, s a jelenleginél szigorúbb követelmények biztosítása is elengedhetetlen. Így többek között, ha a kisgyermekeket - az érintett családok által elérhető - kislétszámú családi otthonban, felkészült szakemberek gondozzák, ahol van megfelelő számú kisgyermeknevelő, fejlesztő és gyógypedagógus, pszichológus, ahol gyakoribb - akár naponkénti - a szülői kapcsolattartás, ahol biztosított a szülői készségeik és képességeik fejlesztése, továbbá intenzív családgondozással és egyéb családtámogatással segítik a kisgyermekek saját családjukba történő mihamarabbi hazagondozását, annak sikertelensége esetén nevelőszülői elhelyezését vagy örökbefogadását. **Ezek az intézményi garanciák a mai strukturális gondokkal küzdő gyermekvédelmi rendszerben azonban megvalósíthatatlanok és nem is látunk ennek megváltoztatására irányuló markáns kormányzati törekvéseket.**

A csecsemőknek, kisgyermekeknek szánt - igen költséges - intézmények zsákutcs megoldást jelentenek, és hosszabb távon sem szüntetik meg a férőhelyhiányt, nem biztosítják a gyermekek

⁵ <https://telex.hu/belfold/2025/11/25/pinter-sandor-bizottsagi-meghallgas-nepjoleti-eves-beszamolo>

optimális fejlődését. Ezért a gyermekvédelmi törvény ezt az intézménytípust meg is szüntette. Mindezekre figyelemmel a Koalíció nyitott egy olyan transzparens, átfogó, fenntartható megoldás keresésére, amely megfelel a gyermekvédelmi törvény rendelkezésének (a 12 év alatti gyermekek nevelőszülői elhelyezésének), gyermekközpontú, egyszerre tiszteletben tartja a gyermekek jogait, rövid és hosszú távú érdekeit. Így az ezzel ellentétes javaslatokat, terveket, - így a csecsemőotthonok⁶ újranyitását, fejlesztését - a Koalíció nem támogatja.

A gyermekvédelemben tapasztalt súlyos anomáliák, az elégtelen finanszírozás és szakmai munka miatt az ellátásban részesülő gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz fűződő jogainak érvényesülése érdekében a Kormány haladéktalanul kezdje meg a gyermekvédelmi rendszer érdemi reformját egy gyermekvédelmi stratégia és végrehajtási program kidolgozása⁷ keretében!

A Koalíció tagjai továbbra is készséggel bocsátják rendelkezésre tudásukat, tapasztalataikat és nyitottak a szaktárcával és a döntéshozókkal való szakmai egyeztetésekre.

Budapest, 2025. december 2.

A Gyermekjogi Civil Koalíció szervezetei részéről:

Bagázs Közhasznú Egyesület
Család, Gyermek, Ifjúság Közhasznú Egyesület
Élményakadémia Közhasznú Egyesület
Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány
Igazgyöngy Alapítvány
Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítvány
Magyar Női Érdekérvényesítő Szövetség
Magyarországi Terre des hommes Alapítvány "Lausanne"
MPT Gyermekvédők Korczak Közössége
Országos Gyermekvédő Liga
Pressley Ridge Magyarország Alapítvány
Rosa Parks Alapítvány
Szociális Munkások Magyarországi Egyesülete
Társaság a Szabadságjogokért
UNICEF Magyar Bizottság Alapítvány
Validity Alapítvány

és egyéni szakértők, mint:

Aczél Anna
Adler Katalin
Békés Zoltán
Bíró Dalma
Flóris Krisztina

⁶ Az eddig átadott új csecsemőotthonok mellett "a kórházakban hátrahagyott gyermekek elhelyezésére Miskolcon egy 72 férőhelyes otthont 2025. december 3-án, Karcagon egy 32 férőhelyes csecsemőotthont 2025. december 12-én adnak át. Miskolcon egy 40 férőhelyes és Mátészalkán egy 80 férőhelyes csecsemőotthon átadását pedig 2026. I. félévére tervezik."

<https://telex.hu/belfold/2025/11/28/belugyminiszterium-reakcio-korhazban-hagyott-csecsemok-grecso-krisztian>

⁷ Lásd: A Gyermekjogi Civil Koalíció 2024. március 5-i 12 pontos javaslatcsomagja: Mit kíván a magyar gyermekvédelem, elérhető:

<https://gyermekjogicivilkoalicio.hu/aktualis/mit-kivan-a-magyar-gyermekvedelem-javaslatcsomag/>

A Gyermekjogi Civil Koalíció 2025. március 8-i 7 pontos nyilatkozata: Mit kíván a gyermekek védelme 2025-ben? Azonnali intézkedéseket!, elérhető: <https://gyermekjogicivilkoalicio.hu/mit-kivan-a-magyar-gyermekek-vedelme-2025/>

dr. Gyulai Edina
dr. Herczeg Rita
dr. Jánoskúti Boglárka
dr. Katonáné dr. Pehr Erika
dr. Kovács Zsuzsanna
dr. Láposy Attila
dr. Lux Ágnes
dr. Makai Éva
dr. Mátyók Fanni
Németh Barbara
Mohácsi Erzsébet
Sebhelyi Viktória
dr. Szeibert Orsolya
dr. Toma Andrea
Varga-Sabján Dóra
Váradi Éva

Megfigyelő szervezetként:
Emberi Jogi Nevelők Hálózata